

Psikoloji

Faik TÜRKMEN
(Konya Yüksek İslâm
Enst. Öğretim Üyesi)

İslâm İdealizmi

UURUMUZUN muhtevası şu kıymet hükümlerini ön plânda tutar:

(Mukaddes-gayri mukaddes), (iyi-kötü), gerçek-yanlış), (güzel-çirkin) olarak psikolojik kadromuzda sıralanan bu 4 dengeden birincisi dini hislerin temelini teşkil eder, ikincisi ahlâkı, üçüncüsü, ilmi, döndürücüsü de estetik duygularımızın köküdürler. Ancak bir dengenin ruhta yerleşmesi realistlerde ve idealistlerde aynı değildir. Zaten bu iki zihniyetin arasındaki zıddiyetin faktörlerinden biri de budur.

İdealistlere nazaran bir mefhum (mukaddes) ise, o, aynı zamanda (iyi) dir, (gerçek) tir ve (güzel) dir. Bu anlayış idealisti bizzarure şu neticeye götürür: Mukaddes olan her mefhum aynı zamanda, (kötü) değildir, (yanlış) da değildir, ve (çirkin) de olmaz.

Meselâ, İslâm psikolojisinde en gayri mukaddes ve menfur olan şeytan bu psikolojik mekanizma neticesinde aynı zamanda (çirkin), (kötü) ve yanlışlıkların sembolüdür. Bizi dâima yarıtır. İnsanı hataya sevk eden ve müminlere günah işleten hep o'dur, İslâm muhayyilesinde ise şeytan tek gözlü, boynuzlu ve pek çirkin olarak tahayyül edilir.

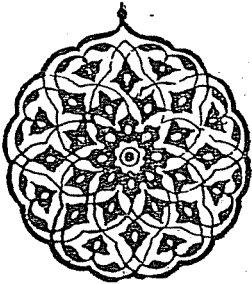
Melekler ise, müminlere yardım eden (iyi) varlıklardır. Aynı zamanda (gerçek) lerin sembolüdürler. Muhayyilemizde ise, güzeller güzeli olarak yer alırlar.

Realistlere gelince:

Bunlara nazaran (mukaddes-gayri mukaddes) dengesi 2 inci plâna atılmıştır. Psikolojik kadrolarında ön plânı işgal eden yalnız 3 dengenin.

Realist anlayışına göre: Bir mefhum (güzel) ise, onun aynı zamanda (iyi) ve (gerçek) olması şart değildir. O yalnız (güzel) ve sadece güzel fakat çok koyu bir güzeldir. Bu sebepten realist sanat; şu anlayışı vecize haline getirmiştir, (san'at san'at içindir.)

Halbuki idealistler (San'at, ahlâk içindir), (San'at, hakikat) içindir) zihniyetine sahiptirler. İdealist İslâm Şairi Mehmet Âkif'te olduğu gibi... Pahâ biçilmez mısra'ları onun dâvasına gönül

vermiş idealist gençlerin hâfızalarında yaşamaktadır.

Mehmet Âkif (güzellik) ile (hakikat) ın birbirlerinin ayrılmaz lâzımı olduklarını şu mısra'la ifade eder:

«Benim sözüm odun olsun hakikat olsun tek»

Realist anlayış ise böyle değildir.

Onlara nazaran (güzel) belki iyidir. Belki kötüdür. Belki gerçektir. Belki yanlış, o, (çirkin) değildir. Yani güzellik müsbet, menfi her mefhum ile bir araya gelir, sadece çirkinlik ile bağdaşamaz.

— Peki bu karikatürlerin çirkinliğine ne buyrulur?.. Karikatürist de sanatkar değil midir?... Hem de karikatür çirkin olduğu nisbette san'at bakımından puvan alır.. diyeceksiniz... Doğru, amma izahı başkadır: Karikatür bizzat değil, bilvasıta güzeldir, çünkü bize çirkinliği göstermek suretiyle güzeli hatırlatıyor. Karikatürün mefhumu muhalifinden güzeli tehayyül ediyor ve bu tarîk ile güzele vasıl oluyoruz.

Hülâsa realist, 4 dengenin en önemli olan birincisine sırtını çevirmiş olduktan başka geriye kalan 3 dengeyi de bozmuş vaziyettedir. Bu sebepten ruhi buhranlar içerisinde kıvrırır durur. İcabında (kötü) lükler ve (yanlış) hıklar bataklığında da güzellik aramaya kalkması realisti his sapıklığına götürür... Realistik propağandası yapan sinema filmleri bu ruh buhranlarının birer ifadesidir ki, bu acı meyveler gençliği zehirlemeğe devam ediyor. Ve buna maa-lesef seyirci kalıyoruz.

İdealistler bu 4 dengeden birincisini ön plânda tuttıkları gibi (hakikat) ile (iyi) yi (güzel) den ayrı birer varlık halinde düşünemezler. İdealist ruhlardaki bu denge mânevî huzuru temin ederek saadet kaynağı olur.

İnsanların saadet kadrosunun yarısı karı-koca münasebetlerindeki denge olup, buna âhenk diyoruz. Ve bu âhengin bozulması aile huzursuzluğunu doğurur ve bir ucu mahkeme koridorlarına açılır, bazan felâketlere, hattâ cinayetlere kadar dayanır.

İslâm idealizmi bunu önlediği için bir kalemde saadet kadrosunun yarısını teminat altına almış olur. Bakınız nasıl?..

İslâm erkeği (mukaddes), (iyi) ve (gerçek) mefhum'ariyle (güzel) mefhumunu bir ve aynı olarak kabul eden bir iman kudretine sahiptir. Onun zevk-selminde (kötü) ile (güzel) birleşemez. Şu halde kötü kadımları sevemez. Nâmahrem ile halvet hâline gelemmez. Böylece bütün fenalıklardan peşinen kurtulmuş ve eğri yollara sapmasına mantıkî imkân kalmamış olur.

Diğer taraftan da mukaddes kitabımızın emrettiği veçhile meşru' zevce İslâm erkeği tarafından hiç modası geçmeden hayat boyu sevilen bir varlıktır. «NİKÂH'ta keramet vardır» vecizesi İslâm zihniyetine yerleşmiştir. Kadının kocasını sevmesi meşru' erkeğine vefa ve sadakat göstermesi de aynı psikolojik mekanizmanın tabii bir neticesidir.

İslâm karı-kocadan her biri vechen pek güzel olmasalar bile nikâhtaki meşruiyet ile karşılıklı vefa ve sadakattaki (iyi) lik mefhumu imdada yetişerek (güzel) lik mefhumunu takviye eder. Meşru zevç ve zevceyi birbirlerine şirin gösterir, Bu iki mefhum ise (mukaddes) mefhumıyla takviye edilirler. Çünkü mukaddes kitabımız zinayı şiddetle yasak ederek karı-kocanın birbirlerine sadık kalmasını emreder.

Sadakat ise (iyi) mefhumuna kabili irca' olan bir tâli mefhumdur. Nitekim sadakatını (ıffetini) kaybeden Müslüman bir zevce ne kadar güzel olursa olsun zevcinin gözünden düşer ve artık kocası nazarında o çirkin bir mahlûktur. Çünkü (kötü) ile (çirkin) İslâm idealizminde bir ve aynı şeydir. İffetsizlik, çirkinliği de üstüne çekmiş olduğundan hakiki bir İslâm idealisti fâhişelere iltifat etmez. Bu suretle de İslâm aile yuvaları sarsıntıdan korunmuş olur.

Hülâsa İslâm idealistleri insanlık için birer iyi örnek tipleridir. İslâmiyet Allahın insanlara lütf ve ihsan ettiği en büyük nimettir, ne mutlu Müslüman olana...